

अपंग व्यक्ती, वरिष्ठ नागरिक व समाजातील
दुर्लक्षित घटक यांच्यासाठी ११ ठिकाणी
विशेष न्यायालये स्थापन करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
विधि व न्याय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : जगन्या-१३१४/प्र.क्र.१६४/नऊ,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक : ०३ मार्च, २०१८.

प्रस्तावना :

केंद्रीय विधि व न्याय मंत्री मा.श्री. रविशंकर प्रसाद यांनी अपंग व्यक्ती, वरिष्ठ नागरिक व समाजातील दुर्लक्षित घटक यांच्यासाठी जलदगती न्यायालय स्थापन करण्याची विनंती केली होती. त्यानुसार मा.उच्च न्यायालयाने दि.२४ एप्रिल, २०१५ च्या पत्रान्वये ज्या जिल्ह्यांच्या ठिकाणी अपंग व्यक्ती, वरिष्ठ नागरिक व समाजातील दुर्लक्षित घटक यांच्याशी संबंधित ५०० पेक्षा जास्त प्रकरणे प्रलंबित आहेत अशा २० जिल्ह्यांच्या ठिकाणी विशेष न्यायालये स्थापन करून जिल्हा व अतिरिक्त सत्र न्यायाधिशांना अधिकार प्रदान करण्याबाबत तसेच सदर विशेष न्यायालयांच्या स्थापनेबाबत आवश्यक तो निधी उपलब्ध करून देण्याविषयी कळविले होते. दरम्यान दि.१.४.२०१७ रोजी मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य व मा.मुख्य न्यायमूर्ती, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्यामध्ये झालेल्या बैठकीमध्ये सदर प्रकरणी खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आलेला आहे :-

“It was agreed and decided to establish separate Special Courts in 11 districts where 1000 or more cases of such category are pending and the State Government shall ensure that these Courts are provided with suitable infrastructure.”

त्यानुसार अपंग व्यक्ती, वरिष्ठ नागरिक व समाजातील दुर्लक्षित घटक यांच्याशी संबंधित १००० पेक्षा जास्त प्रकरणे प्रलंबित आहेत अशा ११ ठिकाणी (परभणी, मुंबई, ठाणे, अहमदनगर, सातारा, लातूर, पुणे, नागपूर, सांगली, नाशिक व औरंगाबाद) विशेष न्यायालये स्थापन करण्याबाबत आणि नव्याने स्थापन करावयाच्या सदर ११ विशेष न्यायालयांकरिता प्रत्येकी १ न्यायाधिशांच्या पदांसह कार्यालयासाठी १:४ या प्रमाणात कर्मचारी वर्ग अशी एकूण ५५ अस्थायी पदे निर्माण करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधिन होता.

शासन निर्णय :

अपंग व्यक्ती, वरिष्ठ नागरिक व समाजातील दुर्लक्षित घटक यांच्याशी संबंधित १००० पेक्षा जास्त प्रकरणे प्रलंबित आहेत अशा परभणी, मुंबई, ठाणे, अहमदनगर, सातारा, लातूर, पुणे, नागपूर, सांगली, नाशिक व औरंगाबाद या ११ ठिकाणी विशेष न्यायालये स्थापन करण्यास आणि या नव्याने स्थापन करावयाच्या ११ विशेष न्यायालयांकरिता प्रत्येकी १ न्यायाधिशांच्या पदांसह कार्यालयासाठी १:४ या प्रमाणात कर्मचारी वर्ग अशी एकूण ५५ अस्थायी पदे खालीलप्रमाणे निर्माण करावयास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या
१	२	३	४
१.	जिल्हा न्यायाधीश	५१५५०-१२३०-५८९३०-१३८०-६३०७०	०१
२.	लघुलेखक (उच्चश्रेणी)	१३००-३४८०० + ग्रेड पे ४४००	०१
३.	वरिष्ठ लिपिक	५२००-२०२०० + ग्रेड पे २४००	०१
४.	कनिष्ठ लिपिक	५२००-२०२०० + ग्रेड पे १९००	०१
५.	शिपाई	४४४०-७४४० + ग्रेड पे १३००	०१
	प्रत्येकी १ न्यायालयासाठी एकूण		०५
	एकूण ११ न्यायालयांकरिता (११ X ५)		५५

२. उपरोक्त अस्थायी पदांना दि.३०.९.२०१८ पर्यंत मुदतवाढ देण्यात येत असून तद्नंतर सदर अस्थायी पदे पुढे चालू ठेवण्यास वेळोवेळी मुदतवाढ घेणे आवश्यक राहील.

३. सदर विशेष न्यायालयांमध्ये वर्ग/दाखल होणाऱ्या, निकाली काढण्यात येणाऱ्या व प्रलंबित राहणाऱ्या प्रकरणांचा मासिक अहवाल उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी संबंधितांकडून प्राप्त करून घ्यावा व त्याचा आढावा घेऊन एकत्रित मासिक अहवाल शासनास सादर करावा.

४. याकरिता येणारा खर्च "२०१४, न्यायदान-(भारित) १०२-उच्च न्यायालये, १०२ (०१) (०१) जलदगती न्यायालयांसाठी केंद्र पुरस्कृत विशेष अनुदान क्र. २०१४ ०३८८" या शिर्षाखाली सन २०१८-१९ मध्ये नविन बाब अन्वये मंजूर होणाऱ्या अनुदानातून व तद्नंतर त्या-त्या वित्तीय वर्षासाठी मंजूर होणाऱ्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्या विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ४९४/व्यय-५दिनांक०९.०५.२०१७ व २४७/आपुक दिनांक २६.०५.२०१७ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०३२८१७०३२९३७१२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अ.श्या.कलोती)
विधि सल्लागार-नि-सह सचिव

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल महोदय यांचे सचिव.
- २) मा. मुख्यमंत्री महोदय यांचे प्रधान सचिव.
- ३) मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद/विधानसभा.
- ४) सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधानमंडळ, मुंबई.
- ५) सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
- ६) मा. महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई.
- ७) सर्व प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायाधीश
- ८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा / मूळ शाखा), मुंबई.
- ९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय, नागपूर, औरंगाबाद व पणजी खंडपीठ.
- १०) महालेखापाल- एक (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), मुंबई.
- ११) महालेखापाल- दोन (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), नागपूर.
- १२) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- १३) निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई.
- १४) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
- १५) वित्त विभाग /व्यय-५, आपुक, अर्थ-११.
- १६) विधि व न्याय विभागातील सर्व कार्यासने.
- १७) निवड नस्ती-कार्या/९.